

SOPIMUS HELSINGIN KAUPUNGIN TAIDEKOKOELMAN TALLETTAMISESTA

1. Osapuolet

- 1.1. Helsingin kaupunki
y-tunnus 0201256-6
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
(jäljempänä 'kaupunki')
- 1.2. HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr
y-tunnus 3272340-6
Eteläinen Rautatiekatu 8
00100 Helsinki
(jäljempänä 'säätiö')

2. Sopimuksen tausta ja tarkoitus

2.1. Kaupungin omistama taidekokoelma sai alkunsa vuonna 1883. Se koostuu monista pienemmistä kokoelmista ja on nykyisin yksi Suomen tärkeimpiä taidekokoelmia. Noin 10 000 teoksen kokoelmaan kuuluu pääosin suomalaista taidetta 1800-luvun puolivälistä nykypäivään. Kokoelmaa kartutetaan aktiivisesti uusia teoksia hankkimalla ja lahjoituksia vastaanottamalla.

Kaikki kaupungin taidekokoelman teokset dokumentoidaan, inventoidaan ja luetteloidaan kokoelmahallintajärjestelmään. Uusien teosten tallentaminen järjestelmään tehdään, kun teos on vastaanotettu ja saatu hallintaan tai kun teos on valmistunut ja vastaanotettu (julkisen taiteen teokset). Taidekokoelmaan kunakin ajankohtana kuuluvat teokset ja niiden lukumäärä käyvät ilmi kokoelmahallintajärjestelmästä (jäljempänä 'taidekokoelma').

2.2. Kaupunginvaltuusto on 16.11.2022 § 278 siirtänyt kaupungin taidemuseon toiminnan ja henkilöstön 1.1.2023 lähtien kaupungin perustamalle HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr:lle. Säätiön tarkoituksena on osana Helsingin kaupunkikonsernia toimia HAM Helsingin taidemuseon ylläpitäjänä, edistää ja tukea kuvataidetta ja sen tunnetuksi tekemistä, huolehtia kaupungin taidemuseopalveluista ja taidekokoelmasta ja harjoittaa muuta taidemuseotoimintaa.

2.3. Kaupungin taidemuseon säätiöimisen yhteydessä on päätetty, ettei kaupungin taidekokoelma siirry säätiön omistukseen, vaan säilyy kaupungin omistuksessa. Tämän sopimuksen tarkoituksena on sopia niistä ehdoista ja periaatteista, joiden mukaan kaupunki tallettaa taidekokoelman säätiöön ja joiden mukaan säätiö hallinnoi, hoitaa, säilyttää, käyttää ja kartuttaa kokoelmaa museolain 5 § 5 kohdan

perusteluissa (HE 194/2018 vp) mainitun sopimuksen tarkoittamassa merkityksessä ja kulloinkin voimassa olevan kokoelmapoliittisen ohjelmansa (jäljempänä 'kokoelmapolitiikka') mukaisesti.

3. Taidekokoelman tallettaminen

3.1. Kaupunki tallettaa 1.1.2023 alkaen taidekokoelmansa säätiöön, joka saa kokoelmaan täyden hallinnan ja oikeuden hoitaa, säilyttää, käyttää ja kartuttaa kokoelmaa seuraavasti:

3.1.1. Taidekokoelman hallinta ja hoito

Säätiö hallinnoi taidekokoelmaa kokoelmahallintajärjestelmällä, tekee kokoelman inventointeja sekä konservoi sen teoksia teosten tilaa vakauttavilla ja ennallistavilla toimenpiteillä kokoelmapolitiikan mukaisesti. Lisäksi säätiö tekee kaupungille esityksiä kokoelmasta tehtävistä poistoista kokoelmapolitiikan ja osapuolten yhdessä määrittelemien periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti.

Julkisen taiteen korjaus- ja ylläpitovastuu jaetaan säätiön sekä Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kesken 16.3.2023 tehdyn sopimuksen mukaisesti. Toimintatapoja on määritelty myös 14.10.2021 päivätyssä *Taiteen prosenttiperiaatteen jatkaminen ja prosenttirahakäytäntöjen ajantasaistaminen* -nimisessä raportissa, jonka kuvaamat toimintatavat kaupunginhallitus on hyväksynyt 13.12.2021 § 940. Sopimus, raportti ja päätös ovat tämän sopimuksen liitteenä 2.

Säätiö noudattaa taidekokoelman hoidossa lisäksi museotyön kansainvälisiä eettisiä sääntöjä (ICOM).

3.1.2. Taidekokoelman säilyttäminen

Säätiö vastaa siitä, että taidekokoelmaa pidetään esillä ja säilytetään sellaisissa rakennuksissa, tiloissa ja paikoissa, joiden olosuhteet vastaavat kokoelmapolitiikan kokoelman säilyttämistä ja esilläpitoa koskevia periaatteita, ja että rakennukset, tilat tai paikat soveltuvat kulloinkin kyseessä olevan taidekokoelman osan teosten säilyttämiseen.

Säätiö vastaa myös siitä, että sen käytössä olevissa museorakennuksissa ja kokoelmakeskuksissa noudatetaan kunakin ajankohtana hyväksytyjä kansainvälisiä museostandardeja, että museo- ja kokoelmasäilytystilat ovat asianmukaisesti valvottuja ja että tilojen osalta on olemassa valmius- ja pelastussuunnitelmat.

Lisäksi säätiö vastaa taidekokoelmaa koskevan tietovarannon keräämisestä ja jakamisesta sekä tietovarannon tallentamisesta ja säilyttämisestä kokoelmahallintajärjestelmässä ja toiminnan arkistoissa niin kuin kokoelmapolitiikassa on määritetty.

3.1.3. Taidekokoelman käyttö

Säätiö käyttää taidekokoelmaa pitämällä sen teoksia esillä säätiön käytössä olevissa tiloissa ja näyttelytiloissa, sijoittamalla taidekokoelman teoksia kaupunkikonsernin eri kohteisiin sisä- ja ulkotiloihin, esittämällä kokoelman teoksia verkossa, tekemällä kokoelmaa koskevaa tutkimusta ja saattamalla sitä koskevaa tietoa yleisön saataville kokoelmapolitiikan mukaisesti. Säätiö käyttää kokoelmaa myös lainaamalla siihen kuuluvia teoksia muille näyttelyjärjestäjille tai yhteistyökumppaneille sen menettelyn mukaisesti kuin kokoelmapolitiikassa ja säätiön ja kaupungin välillä erikseen sovitaan.

Lisäksi säätiö käyttää taidekokoelman teosten kuvia kaikkiin säätiön toimintaan liittyviin käyttötarkoituksiin sekä painetussa muodossa, julkisissa tietoverkoissa kuten verkkosivuilla että sosiaalisen median eri palveluissa.

3.1.4. Taidekokoelman kartuttaminen

Kaupunki osoittaa vuosittain määrärahat taidekokoelman kartuttamiseen. Määrärahoja ei osoiteta säätiölle.

Säätiö vastaa kaupungin taidekokoelman kartuttamisesta tekemällä kaupungille esityksiä taidekokoelmaan määrärahoilla ostettavista ja lahjoituksena tai testamentinperusteella vastaanotettavista taideteoksista kokoelmapolitiikassa ja osapuolten yhdessä määrittelemien periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti. Lisäksi säätiö tekee taideasiantuntijana esityksiä kaupungille prosenttiperiaatteen mukaisista kokoelmaan liitettävistä taidehankinnoista kokoelmapolitiikassa ja liitteessä 2 määriteltyjen periaatteiden ja toimintatapojen mukaisesti.

4. Kokoelmapolitiikka ja sen päivittäminen

4.1. Säätiö vastaa kaupungin taidekokoelman kokoelmapolitiikan laatimisesta ja päivittämisestä siten kuin museolaissa säädetään.

4.2. Säätiö tulee päivittämään vuoden 2017 kokoelmapolitiikan vuosien 2023–2024 aikana niin että se vastaa taidemuseon uutta organisointimuotoa ja meneillään olevan valtuustokauden strategisia tavoitteita. Päivitetty kokoelmapolitiikka tulee osaksi tätä sopimusta ja korvaa liitteen 1.

4.3. Kokoelmatoiminnan yleisten periaatteiden lisäksi kokoelmapolitiikka sisältää säätiön pitkän tähtäimen suunnitelman säätiön tavoitteista, painopisteistä ja kehittämistoimista.

4.4. Kokoelmapolitiikan päivitysten yhteydessä säätiö hakee etukäteen kaupungin kannan.

5. Taidekokoelman vakuuttaminen

5.1. Kaupunki ei vakuuta taidekokoelman teoksia, kun ne ovat säätiön huostassa. Vaaranvastuu teoksista on kaupungilla.

5.2. Kun säätiö lainaa tai tallettaa taidekokoelman teoksia muille yhteistyökumppaneille tai näyttelyjärjestäjille kuin kaupungille, säätiö vastaa siitä, että teokset vakuutetaan siksi ajaksi, kun ne eivät ole säätiön huostassa.

6. Muut ehdot

6.1. Kokoelmahallintajärjestelmä

6.1.1. Kaupunki on 9.11.2020 tehdyllä sopimuksella tilannut Suomen museoliitto ry:ltä kaupungin taidemuseon ja kaupungin museon käyttöön kokoelmahallintajärjestelmän. Kokoelmahallintajärjestelmän yhteisen käytön periaatteista on sovittu kaupungin ja säätiön välillä 29.11.2022 tehdyllä sopimuksella.

6.2. Taidekokoelman kasvun ja ikääntymisen vaikutukset

6.2.1. Kaupungin taidekokoelmaan kuuluu noin 10 000 teosta. Siihen hankituista teoksista on sijoitettuina kaupungin eri kohteisiin noin 2939 teosta sisältäen julkisen taiteen. Julkiseksi taiteeksi luettavia, varta vasten tiettyyn paikkaan tilattuja ja pysyväisluonteisesti sijoitettuja teoksia on 529. Näistä noin 220 on hankittu kaupungin rakennusten sisätiloihin prosenttiperiaatteella. Loput sijaitsevat ulkotiloissa ja niihin kuuluvat prosenttiperiaateteosten lisäksi Julkisen taiteen hankinnat -määrärahalta hankitut, lahjoitetut ja kaupungin historialliset julkiset teokset. Julkisen taiteen hankkeet ovat pitkäkestoisia ja sitovat työvoimaa useiksi vuosiksi. Käynnissä olevia julkisen taiteen teoshankkeita on tällä hetkellä 72 kappaletta. Vuosittain on valmistunut keskimäärin kymmenen prosenttitaidehanketta, yhdestä kahteen oman määrärahan hanketta ja noin kaksi lahjoitushanketta.

6.2.2. Kaupunki huomioi taidekokoelman jatkuvan kasvun ja ikääntymisen ja ymmärtää, että kokoelman kasvun myötä sen teosten hankinnan valmisteluun ja kuratointiin,

kokoelmanhallintaan, hoitoon, konservointiin, korjaamiseen ja ylläpitoon liittyvät kustannukset kasvavat. Julkisen taiteen osalta kasvu liittyy erityisesti taiteen prosenttiperiaatteeseen, jonka perusteella kaupungin rakennushankkeissa osuus rakennuskustannuksista varataan taiteeseen. Säätiö toimii näissä hankkeissa taideasiantuntijana.

Kaupungin kasvaessa ja soveltaessa prosenttiperiaatetta yhä johdonmukaisemmin asiantuntijatyö lisääntyy, kaupungin julkisen taiteen kokoelma kasvaa ja kustannukset kasvavat. Asiantuntijatyöhön kuuluu mm. taiteilijavalinta ja kuratointi; taiteilijan ohjaaminen ja neuvonta niin kuraattorien, arkkitehdin kuin konservaattorinkin taholta; sopimusten valmistelu ja muut hallinnolliset työt; yhteistyön koordinointi ja neuvottelut; teosprosessin eri vaiheiden seuranta ja valmiin teoksen tarkastus; viestintä, valokuvaus ja yleisötekstien laatiminen; kyltitys ja tilojen käyttäjän ohjeistus; kokoelmanhallinnolliset työt sekä teoksen kunnon jatkuva seuranta, ylläpidon toimenpiteiden koordinointi, ohjeistus ja valvonta sekä konservointi. Tulevina vuosina prosenttihankkeiden määrää lisäävät erityisesti uudet rakentuvat alueet ja täydentyvät kaupunkiuudistusalueet.

- 6.2.3. Julkisen taiteen kokoelmaa kasvattaa lisäksi Julkisen taiteen hankinnat -määrärahalla toteutettavat hankkeet, joita on tehty vuosittaan yhdestä kahteen. Osa tästä määrärahasta on käytetty julkisten taideteosten suurempiin konservointihankkeisiin. Teosten ikääntyminen kasvattaa kokoelman konservointi- ja korjausvelkaa ja teoksia korjataan myös ilkvallan takia. Kokoelman kasvaessa myös sen muut ylläpidon velvoitteet kasvavat.

6.3. Poikkeusolot ja viranomaistehtävät

- 6.3.1. Säätiö vastaa taidekokoelmista kiinteistöihin talletettujen ja pysyväisluonteisesti sijoitettujen sekä kokoelmakeskuksessa olevien taideteosten suojaamisesta ja turvaamisesta myös poikkeusoloissa, tarvittaessa yhteistyössä kaupungin kanssa. Säätiö tekee tätä tarkoitusta varten tarvittavat suunnitelmat.
- 6.3.2. Poikkeusoloissa suojattavista ja turvattavista, julkisessa kaupunkitilassa sijaitsevista kokoelmateoksista säätiö laatii prioriteettilistauksen. Säätiö toimii konservoinnin asiantuntijana ja konsultoi kaupunkia julkisen taiteen kokoelmateosten suojaamiseen ja turvaamiseen liittyvissä ratkaisuisissa.
- 6.3.3. Säätiö ei vastaa julkisessa kaupunkitilassa sijaitseviin kokoelmateoksiin liittyvistä viranomaistehtävistä eikä suojaamisen ja turvaamisen teknisistä ratkaisuista, niiden hankkimisesta tai käytännön toimenpiteistä poikkeusoloihin,

yleisötapahtumiin, kokoontumisiin, kaupunkirakentamiseen ynnä muuhun sellaiseen liittyen. Säätiö myöntää konservointiasiantuntemukseen perustuvat luvat tapahtumiin ja tempauksiin liittyviin teosten pukemiseen, koristeluun tai muuhun vastaavaan käyttöön. Kaupunki ei peri säätiöltä kaupunkitilan käyttöön liittyviä lupa- tms. maksuja niistä toimenpiteistä, jotka liittyvät taidekokoelman hoitoon, käyttöön tai kartuttamiseen.

6.4. Voimaantulo ja muutokset

- 6.4.1. Tämä sopimus tulee molempia osapuolia sitovasti voimaan, kun molemmat osapuolet ovat sen allekirjoittaneet.
- 6.4.2. Sopimusta voidaan muuttaa vain molempien osapuolten kirjallisesti hyväksymillä muutoksilla. Jos jompikumpi osapuoli ehdottaa tähän sopimukseen muutoksia, sitoutuvat osapuolet neuvottelemaan niistä hyvässä hengessä.
- 6.4.3. Kaupunki on perustanut säätiön, jonka sääntöjen mukaisena tarkoituksena on osana Helsingin kaupunkikonsernia toimia Helsingin taidemuseon ylläpitäjänä, edistää ja tukea kuvataidetta ja sen tunnetuksi tekemistä, huolehtia kaupungin taidemuseopalveluista ja taidekokoelmasta sekä harjoittaa muuta taidemuseotoimintaa. Jos säätiön toiminta päättyisi, kaupunki vastaa museolain vaatimusten sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan toimintasäännön mukaan siitä, että taidekokoelma säilyy museokokoelmana museotoimintaa tehtävänään järjestävän oikeustoimikelpoisen, yksityisen tai julkisen toimijan hallinnassa.

6.5. Sovellettava laki ja oikeuspaikka

- 6.5.1. Tähän sopimukseen sovelletaan Suomen lakia.
- 6.5.2. Mikäli erimielisyydet eivät ratkea osapuolten välisissä neuvotteluissa, ratkaistaan erimielisyydet viime kädessä Helsingin käräjäoikeudessa.

6.6. Sopimuskappaleet

- 6.6.1. Tätä sopimusta on tehty kaksi samasanaista kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

7. Allekirjoitukset

Helsingissä, xx.xx.202x

Helsingin kaupunki

HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr

Jukka-Pekka Ujula
kansliapäällikkö

Kai Huotari
hallituksen puheenjohtaja

LIITELUETTELO

- Liite 1 HAM Kokoelmapolitiikka 2017
- Liite 2 Sopimus julkisten taideteosten ylläpidosta
Kaupunginhallituksen prosenttiperiaatepäätös 13.12.2021 § 940
Taiteen prosenttiperiaatetyöryhmän loppuraportti 14.10.2021